

Nierówności społeczne a szanse życiowe

- [Wprowadzenie](#)
- [Badanie 1](#)
- [Film](#)
- [Animacja RSA](#)
- [Badanie 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

-
- Źródło: Thomas Blanchet, Lucas Chancel, Amory Gethin, *How Unequal Is Europe? Evidence from Distributional National Accounts, 1980–2017*, N° 2019/06, „WID.world WORKING PAPER” 2019.

Nierówności społeczne a szanse życiowe

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Statystycznie rzecz biorąc**”.

Biedni i bogaci – ten podział istnieje od zawsze. Jednak współcześnie dysproporcje coraz bardziej się pogłębiają. Istnieje bogata Północ oraz biedne Południe i nic nie wskazuje, żeby miało się to zmienić.

W 2017 r. z raportu Credit Suisse wynikało, że na świecie żyje 36 mln milionerów. Stanowili oni mniej niż 1% populacji, ale w ich rękach pozostawało aż 46% światowego bogactwa.

Nierówności społeczne dotyczą nie tylko stanu posiadania, ale też innych sfer życia. Czy można im zaradzić? Jak je zmniejszyć?

Twoje cele

- Scharakteryzujesz zjawisko nierówności społecznych w różnych wymiarach.
- Porównasz poziom nierówności dochodowych w Polsce z innymi krajami Unii Europejskiej.
- Uzasadnisz konieczność znoszenia nierówności dochodowych ze względu na potrzebę wyrównywania szans życiowych.

Dla zainteresowanych

**Badania opinii publicznej:
historia, metody i ośrodki**

Badanie opinii publicznej

Nierówności społeczne

Zróżnicowanie społeczne

Badanie 1

Odpowiedz na pytanie, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na żadną z pozostałych odpowiedzi.

Ćwiczenie 1

Które z podanych niżej stwierdzeń jest ci bliższe?

- ☐ Jesteśmy pokoleniem, które stoi przed szansą na życie lepsze, niż mieli nasi rodzice.
- ☐ Jesteśmy kolejnym „straconym pokoleniem”.
- ☐ Trudno powiedzieć.

Oprac. na podst.: *Młodość 2016*, Raport z badania CBOS, Warszawa 2016, s. 75.

Porównaj swoją odpowiedź z propozycjami innych uczniów. Czy między waszymi odpowiedziami były duże rozbieżności?

Ćwiczenie 2

Rozważ następujące problemy i odpowiedz na pytania.

Jaki wpływ na szanse życiowe jednostek mają warunki społeczne? Jakie to warunki i w jakich obszarach życia?

Czy jednostka dzięki swoim cechom indywidualnym może przewyciężyć ograniczenia społeczne w dążeniu do sukcesu życiowego? W jakim stopniu? W odniesieniu do jakich ograniczeń?

Czy istnieje coś takiego jak postęp społeczny w wymiarze historycznym, który objawia się coraz większymi szansami życiowymi, jakie stoją przed osobami wchodzącymi w dorosłe życie?

Co to znaczy „stracone pokolenie”? Podaj przykłady pokoleń, które pasują do tego określenia bardziej niż inne? Dlaczego?

Wyobraź sobie społeczeństwo, w którym wszyscy mają równe szanse życiowe na starcie. Jak miałoby ono wyglądać? Co dla charakterystyki takiego społeczeństwa uznajesz za najważniejsze?

Przedyskutuj swoje odpowiedzi z koleżankami i kolegami z klasy. Przeanalizuj, czy wasze rozwiązania bardzo się różnią. Ustalcie wspólnie, z czego to wynika.

Film

Polecenie 1

Obejrzyj film i zastanów się nad przyczynami, które powodują, że dynamika wzrostu nierówności dochodowych jest w krajach dawnej demokracji ludowej wyższa niż w Europie Zachodniej, a w Polsce wyższa niż w pozostałych krajach byłego bloku wschodniego.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Doc7hp7C7>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem Nierówności społeczne a szanse życiowe.

Ćwiczenie 1

Wyobraź sobie, że pełnisz funkcję przewodniczącego największego ugrupowania parlamentarnego w Polsce. Ma ono bezwzględną większość w sejmie i senacie, gdzie zasiadają posłuszni ci posłowie i senatorowie. Poza tym wszystkie najważniejsze instytucje polityczne i społeczne obsadzone są zwolennikami twojej partii. Rozważ sposoby na zniwelowanie nierówności dochodowych istniejących w Polsce przy poszanowaniu zasad demokracji i wolnego rynku.

Animacja RSA

Polecenie 1

Obejrzyj animację na temat [pozycji społecznej](#) jednostki i zastanów się nad różnicą między zakresem znaczeniowym pojęć zróżnicowanie i nierówność.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DFTeFi6gp>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem Od zróżnicowania do upośledzenia.

Ćwiczenie 1

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Bieda może być dziedziczona z pokolenia na pokolenie.	☐	☐
Społeczeństwo to zbiorowość ludzi równych w zakresie szans życiowych.	☐	☐
Nierówności społeczne wynikają z cech psychofizycznych jednostek.	☐	☐
Równość w zakresie politycznym w Polsce polega na tym, że każdy ma jednakowe szanse być posłem lub senatorem.	☐	☐
Upośledzenie w zakresie materialnym ma największy wpływ na dostęp do różnego typu dóbr.	☐	☐
Jednym z czynników wyrównywania szans życiowych w społeczeństwie jest oferowanie jednostkom takich samych warunków edukacji.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z danymi i wykonaj zadanie.

Czy zgadza się Pan/Pani z twierdzeniem, że:

x : zdecydowanie tak

wszyscy_obywatele_mają_równe_szanse_zdobycia_wykształcenia_i_osiągnięcia_wysokiej_pozycji_społecznej_o_ile_mają_odpowiednie_zdolności : 67

wyrównany_jest_materialny_poziom_życia_obywateli : 30

x : raczej tak

wszyscy_obywatele_mają_równe_szanse_zdobycia_wykształcenia_i_osiągnięcia_wysokiej_pozycji_społecznej_o_ile_mają_odpowiednie_zdolności : 21

wyrównany_jest_materialny_poziom_życia_obywateli : 26

x : raczej nie

wszyscy_obywatele_mają_równe_szanse_zdobycia_wykształcenia_i_osiągnięcia_wysokiej_pozycji_społecznej_o_ile_mają_odpowiednie_zdolności : 7

wyrównany_jest_materialny_poziom_życia_obywateli : 24

x : zdecydowanie nie

wszyscy_obywatele_mają_równe_szanse_zdobycia_wykształcenia_i_osiągnięcia_wysokiej_pozycji_społecznej_o_ile_mają_odpowiednie_zdolności : 3

wyrównany_jest_materialny_poziom_życia_obywateli : 15

x : trudno powiedzieć

wszyscy_obywatele_mają_równe_szanse_zdobycia_wykształcenia_i_osiągnięcia_wysokiej_pozycji_społecznej_o_ile_mają_odpowiednie_zdolności : 2

wyrównany_jest_materialny_poziom_życia_obywateli : 5

Oprac. na podst.: *Wolność i równość w życiu społecznym*, Komunikat z badań CBOS nr BS/26/2000, Warszawa luty 2000, s. 6.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przeanalizuj dane na wykresie i rozważ, czy zdaniem statystycznych Polaków równości szans na zdobycie wykształcenia i osiągnięcie wysokiej pozycji społecznej w naszym kraju towarzyszy równość w zakresie materialnego poziomu życia.

Słownik

deprywacja

stan ciągłego niezaspokojenia potrzeb (potrzeby); najczęściej dotyczy to potrzeb psychicznych, ale także materialnych; zazwyczaj wiąże się z dużym stresem dla jednostki doświadczającej takiego niezaspokojenia

grupa społeczna

zbiór jednostek o tożsamości zbiorowej, której towarzyszą kontakty, interakcje i stosunki społeczne w jej obrębie, częstsze i bardziej intensywne niż z osobami z zewnątrz; inaczej: zbiorowość ludzi (co najmniej trzy osoby), między którymi występuje więź, a powiązane w obrębie grupy role służą realizacji wspólnych celów

pozycja społeczna

miejsce w hierarchicznie uporządkowanej zbiorowości społecznej lub w społeczeństwie

Badanie 2

Weź pod uwagę dotychczasowe rozważania z Badania 1, wykonanych ćwiczeń oraz multimediiów i ponownie odpowiedz na pytanie, wybierając jedną z zaproponowanych odpowiedzi. Wariant „trudno powiedzieć” wybierz tylko wtedy, gdy rzeczywiście nie potrafisz się zdecydować na żadną inną odpowiedź.

Ćwiczenie 1

Które z podanych niżej stwierdzeń jest ci bliższe?

- ☐ Jesteśmy pokoleniem, które stoi przed szansą na życie lepsze, niż mieli nasi rodzice.
- ☐ Jesteśmy kolejnym „straconym pokoleniem”.
- ☐ Trudno powiedzieć.

Oprac. na podst.: *Młodość 2016*, Raport z badania CBOS, Warszawa 2016, s. 75.

Porównanie sondaży i wyników badań

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj różnice w procentowych rozkładach odpowiedzi na pytanie sondażowe.

x : Jesteśmy pokoleniem, które stoi przed szansą na życie lepsze, niż mieli nasi rodzice.

odsetek : 59

x : Jesteśmy kolejnym „straconym pokoleniem”.

odsetek : 17

x : Trudno powiedzieć.

odsetek : 24

Oprac. na podst.: *Młodość 2016*, Raport z badania CBOS, Warszawa 2016, s. 75.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W pierwszym kroku porównaj rozkłady procentowe odpowiedzi z badań zrealizowanych przez CBOS na ogólnopolskiej próbie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych z rozkładami odpowiedzi twojej klasy udzielonymi w pierwszym badaniu. Rozważ ewentualne przyczyny w różnicach poszczególnych wskaźników procentowych (jeśli uznasz je za istotne).

Odpowiedz na pytania: Czy wy jako grupa różnicie się czymś od społeczeństwa polskiego jako całości? Co uzasadnia te różnice? Przedstaw swoją opinię.

W drugim kroku porównaj odpowiedzi z obu sondaży przeprowadzonych w klasie. Rozważ ewentualne przyczyny w różnicach poszczególnych wskaźników procentowych (jeśli uznasz je za istotne). Odpowiedz, czy refleksja nad pytaniami po pierwszym sondażu oraz treści zamieszczonych materiałów mogły wpłynąć na zmianę wskazań części z was? Jeśli tak, przedstaw, których wskazań i uzasadnij dlaczego. Jeśli nie, również uzasadnij.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Nierówności społeczne a szanse życiowe

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

6) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje zjawisko nierówności społecznych w różnych wymiarach;
- porównuje poziom nierówności dochodowych w Polsce z innymi krajami Unii Europejskiej;
- uzasadnia konieczność znoszenia nierówności dochodowych ze względu na potrzebę wyrównywania szans życiowych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza materiału źródłowego;
- badanie sondażowe;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- telefony z dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale.

Przebieg lekcji

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Dyskusja dotycząca zagadnień poruszanych w e-materiale. Uczniowie odpowiadają na pytania zawarte w sekcji „Wprowadzenie”, korzystając z własnej wiedzy. Jeśli jest to konieczne, nauczyciel naprowadza na odpowiedzi.

Faza realizacyjna

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej lub za pomocą rzutnika pytanie sondażowe z sekcji „Badanie 1”. Uczniowie na telefonach komórkowych lub tabletach logują się do systemu, dołączają do lekcji i przystępują do odpowiedzi na zadane pytanie. Nauczyciel, korzystając ze swojego panelu użytkownika, wyświetla zestawienie odpowiedzi uczniów. Chętne osoby mogą uzasadnić swój wybór.
2. Podział klasy na grupy. Każdy zespół rozważa problemy przedstawione w ćwiczeniu 2 w sekcji „Badanie 1”. Następnie reprezentanci grup przedstawiają efekty pracy, które są wspólnie dyskutowane przez uczniów.
3. Praca z materiałem zamieszczonym w sekcji „Film”. Uczniowie zapoznają się z treścią materiału, a potem w parach wykonują polecenia. Następnie wybrana osoba prezentuje

propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udziela też uczniom informacji zwrotnej.

4. Uczniowie zapoznają się z treścią animacji RSA, zapisują problemy i pytania z nią związane. Następnie prowadzą dyskusję na temat niwelowania różnic społecznych i możliwości ich niwelacji.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie ponownie odpowiadają na pytanie sondażowe postawione na wcześniejszym etapie zajęć (w sekcji „Badanie 2”). Wyniki są wyświetlone na tablicy interaktywnej.

2. Podział na grupy. Każda z nich wykonuje ćwiczenie 2 w sekcji „Badanie 2”. Uczniowie porównują wyniki sondażu przeprowadzonego przez CBOS oraz wyniki badań zrealizowanych w klasie. Przedstawiciele zespołów prezentują odpowiedzi, które są wspólnie omawiane i porównywane.

3. Na zakończenie zajęć chętne osoby podsumowują je z własnego punktu widzenia. Uczniowie, którzy zmienili zdanie podczas obu głosowań, mogą uzasadnić swoje decyzje.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne, których nie rozwiązali na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Barbara Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2003, s. 332–334.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać film oraz animację RSA do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej na temat nierówności społecznych.